

Ի. ՍՏԱԼԻՆ

ԳՅՈՒՂԱՑԻԱԿԱՆ ՀԱՐՑԻ
ՎԵՐԱԲԵՐՅԱԼ
ԿՈՒՍԱԿՑՈՒԹՅԱՆ ՅԵՐԵՔ
Հ Ի Մ Ն Ա Կ Ա Ն
ԼՈԶՈՒՆԳՆԵՐԻ ՄԱՍԻՆ

ՀԱՅԿՈՒՍՀՐԱՏ • 1937 • ՅԵՐԵՎԱՆ

Պրովետարներ բոլոր յերկիրների, միացե՛ք.

Ի. ՍՏԱԼԻՆ

ՍՏԱԿԱՆ Է 1961 թ.

3KDM
U85

Լրաց.

333.5(47)

ԳՅՈՒՂԱՑԻԱԿԱՆ ՀԱՐՑԻ ՎԵՐԱԲԵՐՅԱԼ
ԿՈՒՍԱԿՑՈՒԹՅԱՆ ՅԵՐԵԲ ՀԻՄՆԱԿԱՆ
ԼՈՋՈՒՆԳՆԵՐԻ ՄԱՍԻՆ

1996

А $\frac{\pi}{6816}$

И. С Т А Л И Н
● ТРЕХ ОСНОВНЫХ ЛОЗУНГАХ ПАРТИИ
ПО КРЕСТЬЯНСКОМУ ВОПРОСУ

Армпартиздат, Ереван, 1937

Ընկ. Յան—սկի:

Ձեր նամակն ստացա, իհարկե, ժամանակին: Պատասխանում եմ վորոշ ուշացումով, վորի համար ներողութիւն եմ խնդրում:

1) Լենինն ասում է, վոր «ամեն մի հեղափոխութեան ամենագլխավոր հաջողութեան պէտք է իշխանութիւնը հաղթէ» (տես հ. XXI, եջ 142): Վեր դասակարգի կամ վեր դասակարգելի ձեռքումն է կենտրոնացած իշխանութիւնը, վեր դասակարգը կամ վեր դասակարգելը պետք է տապալվեն, վեր դասակարգը կամ վեր դասակարգելը պետք է վերցնեն իշխանութիւնը, — այս է «ամեն մի հեղափոխութեան ամենագլխավոր հաջող»:

Կուսակցութեան հիմնական ստրատեգիական լողունները, վորոնք իրենց ուժը պահպանում են հեղափոխութեան այս կամ այն ետապի ամբողջ ժամանակաշրջանում, չեն կարող հիմնական լողուններ անվանվել, յետեւ նրանք ամբողջութեամբ և լիովին չեն հենվում Լենինի այս կարգինալ թեղիսի վրա: Հիմնական լողունները ճիշտ կարող են լինել միայն այն դեպքում, յետեւ նրանք կառուցվում են դասակարգային ուժերի մարքսիստական վերլուծութեան բաղադրի վրա, յետեւ նրանք ուղղագծում են դասակարգային կռիւի ֆրոնտում հեղափոխական ուժերի դասավորման ճիշտ սխեման, յետեւ նրանք հեշտացնում են մասսաներին մոտեցնելը հեղափոխութեան հաղթութեան համար մղվող պայքարի ճակատին, իշխանութիւնը նոր դասակարգի կողմից վերցնելու համար մղվող պայքարի ճակատին, յետեւ նրանք կուսակցութեան համար հեշտացնում են այդ խնդրի իրադրութեան համար անհրաժեշտ լայն ու հզոր քաղաքական բանակի կազմակերպումը ժողովրդական լայն մասսաներից:

Հեղափոխութեան այս կամ այն ետապի ընթացքում կարող են տեղի ունենալ պարտութիւններ ու նահանջներ, անհաջողութիւններ ու առանձին տակտիկական սխալներ, բայց այդ դեռ չի նշանակում, թէ հիմնական ստրատեգիական լողունը ճիշտ չէ: Այսպես, որինակ, մեր հեղափոխութեան առաջին ետապում «ամեն

բողջ գյուղացիութեան հետ մեկտեղ, ցարի ու կալվածատերերի դեմ՝ բուրժուազիային չեղոքացնելով, հանուն բուրժուա-դեմոկրատական հեղափոխութեան հաղթութեան» հիմնական լոգունգը միանգամայն ճիշտ էր, չնայած այն բանին, վոր 1905 թվի հեղափոխութեունը պարտութեուն կրեց:

Հետևաբար, չի կարելի կուսակցութեան հիմնական լոգունգի հարցը շփոթել հեղափոխութեան զարգացման այս կամ այն աստիճանի վրա տեղի ունեցող նրա պարտութեունների կամ անհաջողութեունների հարցի հետ:

Կարող ե պատահել, վոր հեղափոխութեան ընթացքում կուսակցութեան հիմնական լոգունգն արդեն հասցրել և հին դասակարգերի կամ հին դասակարգի իշխանութեան տապալման, բայց հեղափոխութեան մի շարք ելակայան պահանջներ, վորոնք այդ լոգունգից են բխում, իրականացում չեն ստացել կամ նրանց իրականացումը յերկարաձգվել և մի ամբողջ ժամանակաշրջանով, կամ նրանց իրականացման համար նոր հեղափոխութեուն և պահանջվում, բայց այդ դեռ չի նշանակում, թե հիմնական լոգունգը սխալ է: Այսպես, որին, 1917 թվի Փետրվարյան հեղափոխութեունը տապալեց ցարիզմն ու կալվածատերերին, բայց չհասցրեց կալվածատերական հողերի կոնֆիսկացիայի իրականացման և այլն, բայց այդ դեռ չի նշանակում, թե մեր հիմնական լոգունգը հեղափոխութեան առաջին հտապում ճիշտ չէր: Կամ ելի, Հոկտեմբերյան հեղափոխութեունն իրականացրեց բուրժուազիայի տապալումը և իշխանութեան անցումը պրոլետարիատի ձեռքը, բայց մեկ անգամից չտարավ դեպի ա) ընդհանրապես բուրժուական հեղափոխութեունը մինչև վերջը հասցնելը և բ) մասնավորապես գլուղում կուլակութեանը մեկուսացնելը, — այս բանը յերկարաձգելով վորոշ ժամանակաշրջանով, բայց այդ դեռ չի նշանակում, թե հեղափոխութեան յեղիտոք հտապում «ամենաչքավոր գյուղացիութեան հետ մեկտեղ, կապիտալիզմի դեմ քաղաքում ու գլուղում, միջակ գյուղացիութեունը չեղոքացնելու պայմանով՝ հանուն պրոլետարիատի իշխանութեան» մեր հիմնական լոգունգը ճիշտ չէր:

Հետևաբար, չի կարելի կուսակցութեան հիմնական լոգունգի հարցը շփոթել այդ լոգունգից բխող այս կամ այն պահանջներին իրականացման ժամկետի ու ձևերի հարցի հետ:

Այս պատճառով մեր կուսակցութեան ստրատեգիական լոգունգները չի կարելի գնահատել վնչ հեղափոխական շարժման՝ այս կամ այն ժամանակաշրջանում ունեցած եպիդորիկ հաջողու-

թյունները կամ պարտությունները տեսակետից, վնչ ել, առավել
ևս, այդ լողունները բոլորով այս կամ այն պահանջների իրա-
կանացման ժամկետների կամ ձևերի տեսակետից: Կուսակցության
ստրատեգիական լողունները կարող են գնահատվել դասակար-
գային ուժերի մարքսիստական վերլուծության և հեղափոխու-
թյան ուժերը հեղափոխության հաղթանակի համար, իշխանու-
թյունը նոր դասակարգի ձևերում կենտրոնացնելու համար մղվող
պայքարի ձևկառույցի ճիշտ գնահատման տեսակետից միայն:

Ձեր սխալը, ընկ. Յան — սկի, այն է, վոր դուք շրջանցել
եք մեթոդոլոգիական այս կարևորագույն հարցը կամ չեք հաս-
կացել այն:

2) Դուք գրում եք ձեր նամակում.

«Արդյոք ճիշտ է այն պնդումը, թե մենք ամբողջ գյուղացիության
հետ դաշնակցած ընթացել ենք միայն մինչև Հոկտեմբերը: Վնչ, ճիշտ չե-
՞րաշինք ամբողջ գյուղացիության հետ» լողունի ուժի մեջ եր մինչև Հոկ-
տեմբերը, Հոկտեմբերի մոմենտին յեվ Հոկտեմբերից հետո յեղած առաջին ժամա-
նակաշրջանում, ինչ չափով վոր ամբողջ գյուղացիությունը շահագրգռված եր
բուրժուական հեղափոխությունը մինչև վերջն ավարտելու գործով»:

Այսպիսով այս մեջբերումից դուրս է գալիս, վոր կուսակցու-
թյան ստրատեգիական լողունը հեղափոխության առաջին ետապի
ընթացքում (1905 թ. — 1917 թ. փետրվար), յերբ բանը վերա-
բերում եր ցարական-կալվածատիրական իշխանության տապալ-
մանը և պրոլետարիատի ու գյուղացիության դիկտատուրայի
հաստատմանը, չեք օտարացվում հեղափոխության յեղիցող ետապի
(1917 թ. փետրվար — 1917 թ. հոկտեմբեր) ստրատեգիական լո-
ղունից, յերբ բանը վերաբերում եր բուրժուազիայի իշխանու-
թյան տապալմանը և պրոլետարիատի դիկտատուրայի հաստա-
տմանը: Հետևաբար, դուք ժխտում եք հիմնական տարբերությունը
բուրժուա-գեմոկրատական հեղափոխության և պրոլետարիան-
սոցիալիստական հեղափոխության միջև: Իսկ այս սխալը դուք
դարձնում եք այն պատճառով, վոր յերեկ չեք ուզում հասկանալ
այն հասարակ բանը, վոր ստրատեգիական լողունից հիմնական
թեման հանդիսանում է իշխանության հարցը հեղափոխության
տվյալ ետապում, այն հարցը, թե վճ՞ր դասակարգն է տապալվում
և վճ՞ր դասակարգի ձևերն է անցնում իշխանությունը: Հագիվ
թե հարկ կա ազացուցնելու, վոր դուք այստեղ արժատապես
անիրավացի յեք:

Դուք ասում եք, վոր Հոկտեմբերի մոմենտին և Հոկտեմբե-
րից հետո՝ առաջին ժամանակաշրջանում, մենք կիրառում եյինք

«գաշինք ամբողջ գյուղացիութեան հետ» լողունգը, ինչ չափով
վոր ամբողջ գյուղացիութեանը շահագրգռված եր բուրժուական
հեղափոխութեանը մինչև վերջը հասցնելու գործով: Բայց ով ասաց
ձեզ, թե Հոկտեմբերյան հեղաշրջումն ու Հոկտեմբերյան հեղա-
փոխութեանն սպառվում եյին կամ իբրև իրենց հիմնական խնդիր
էյին դնում բուրժուական հեղափոխութեանը մինչև վերջը հասց-
նելը: Վճրտեղից եք դուք այդ վերցրել: Մի՞թե բուրժուադիայի
իշխանութեան տապալումը և պրոլետարիատի իշխանութեան հաս-
տատումը կարելի չե տեղավորել բուրժուական հեղափոխութեան
շրջանակներում: Պրոլետարիատի ղեկատուութեան նվաճումը բուր-
ժուական հեղափոխութեան շրջանակներից դուրս գալ չէ՞ արդյոք:
Ի՞նչպես կարելի չե պնդել, թե կուլակները (չէ՞ վոր նույնպես
գյուղացիներ են) կարող եյին աջակցել բուրժուադիայի տապալ-
մանը և իշխանութեան անցմանը պրոլետարիատին: Ի՞նչպես կա-
րելի չե ժխտել, վոր հողի ազդայնացման, հողի մասնավոր սե-
փականութեան վերացման, հողի առուծախն արդեւելու և այլն
ղեկրեալ, չնայած այն բանին, վոր այն չէ կարող սոցիալիստա-
կան ղեկրեալ ճանաչվել, անց ենք կացրել մեզ մոտ կուլակու-
թեան դեմ պայքարելու և վոչ թե նրա հետ դաշնակցած: Ի՞նչպես
կարելի չե պնդել, թե կուլակները (նույնպես գյուղացիներ) կարող
եյին աջակցել խորհրդային իշխանութեան ղեկրեալներին Փար-
բիկաների, գործարանների, յերկաթուղիների, բանկերի և այլնի
եքսպրոպրիացիայի վերաբերյալ, կամ իմպրիալիստական պատե-
րազմը քաղաքացիական պատերազմի վերածելու պրոլետարիա-
տի լողունգին: Ի՞նչպես կարելի չե պնդել, թե Հոկտեմբերի մեջ
հիմնականը հանդիսանում են վնչ թե այդ և դրանց նման ակ-
տերը, վնչ թե բուրժուադիայի տապալումն ու պրոլետարիատի
ղեկատուութեան հաստատումը, այլ բուրժուական հեղափոխու-
թեանը մինչև վերջը հասցնելը:

Վե՞ճ չկա այն մասին, վոր Հոկտեմբերյան հեղափոխութեան
գլխավոր խնդիրներից մեկը բուրժուական հեղափոխութեանը
մինչև վերջը հասցնելն եր, վոր առանց Հոկտեմբերյան հեղափո-
խութեան նա չեր կարող մինչև վերջը հասցվել, ինչպես նաև
ինքը Հոկտեմբերյան հեղափոխութեանը չեր կարող ամրապնդվի
առանց բուրժուական հեղափոխութեանը մինչև վերջը հասցնելու,
և ինչ չափով վոր Հոկտեմբերյան հեղափոխութեանը մինչև վերջն
եր հասցնում բուրժուական հեղափոխութեանը, նա համակրու-
թեան պեսք ե գտներ բոլոր գյուղացիների կողմից: Այս ամենն
անվիճելի չե: Բայց մի՞թե կարելի չե այս հիման վրա պնդել,

թե բուրժուական հեղափոխությունը մինչև վերջը հասցնելը վնչ
թե ածանցիկ յերևույթ եր Հոկտեմբերյան հեղափոխության
ընթացքի մեջ, այլ նրա ելությունը կամ նրա հիմնական նպա-
տակը: Ել վերտեղ մնաց ձեռք մոտ Հոկտեմբերյան հեղափոխու-
թյան գլխավոր նպատակը — բուրժուադիայի իշխանության տա-
պալումը, պրոլետարիատի դիկտատուրայի հաստատումը, իմպե-
րիալիստական պատերազմի վերածումը քաղաքացիական պատե-
րազմի, կապիտալիստներին եքսպրոպրիացիայի յենթարկելը և
այլն: Յեւ յետեւ ստրատեգիական լոզունգի գլխավոր թեման ամեն
մի հեղափոխության հիմնական հարցն է, այսինքն իշխանու-
թյունը մի դասակարգի ձեռքից մյուս դասակարգի ձեռքն անց-
նելու հարցը, ապա այստեղից պարզ է միթե, վոր բուրժուական
հեղափոխությունը պրոլետարական իշխանության կողմից մինչև
վերջը հասցնելու հարցը չի կարելի շփոթել բուրժուադիայի տա-
պալման ու հենց այդ պրոլետարական իշխանությունը նվաճելու
հարցի հետ, այսինքն այն հարցի հետ, վորը ստրատեգիական
լոզունգի գլխավոր թեման է հանդիսանում հեղափոխության
յերկրորդ ետապում:

Պրոլետարիատի դիկտատուրայի ամենամեծագույն նվաճում-
ներից մեկն էլ այն է, վոր նա մինչև վերջը հասցրեց բուրժուա-
կան հեղափոխությունը և իստակ ավելց-մաքրեց միջնադարյան
կեղտը: Սա գյուղի համար ունեցավ ամենագլխավոր ու իսկապես
վճռական նշանակութուն: Առանց դրան չէր կարող իրականացվել
գյուղացիական պատերազմների միացումը պրոլետարական հեղա-
փոխության հետ, վորի մասին Մարքսը խոսել է դեռևս անցյալ
դարի յերկրորդ կեսին: Առանց դրան չէր կարող ամրապնդվել
պրոլետարական հեղափոխությունն ինքը: Ընդամենն՝ հարկավոր է
նկատի ունենալ հետևյալ կարևոր հանգամանքը: Բուրժուական
հեղափոխությունը մինչև վերջը հասցնելը յեղակի ահա չե: Իրա-
կանում նա մի ամբողջ ժամանակաշրջան տևեց՝ ընդգրկելով վնչ
միայն 1918 թվականի պատառները, ինչպես դուք պնդում եք
ձեր նամակում, այլև 1919 թվականի (Պոլովյե — Ուրալ) ու
1919 — 1920 թ. թ. (Ուկրաինա) պատառները: Յես նկատի
ունեմ Կոլչակի ու Դենիկինի արշավանքը, յերբ ամբողջությամբ
առած գյուղացիության առաջ ծառացավ կալվածատիրական
վերականգնման վտանգը և յերբ նա հենց վորպես
իշխանության վերականգնման խորհրդային իշխա-
ւորությունը հարկադրված եր համախմբվելու խորհրդային իշխա-
նության շուրջը այն նպատակով, վորպեսզի ապահովի բուրժուա-
կան հեղափոխությունը մինչև վերջը հասցնելը և ձեռքում պահի

այդ հեղափոխութեան պտուղները: Կենդանի կյանքի պրոցեսները այս բարդութեանն ու բաղադրանքները, դիկտատուրայի անմիջականորեն սոցիալիստական խնդիրները այս «գարմանահրաշ» միահյուսումը բուրժուական հեղափոխութեանը մինչև վերջը հասցնելու խնդրի հետ հարկավոր ե միշտ աչքի առաջ ունենալ՝ ճիշտ հասկանալու համար ինչպիսի կենսից ձեր բերած ցիտատները, այնպիս ել կուսակցական լողունգները կյանքում կենսագործելու մեխանիկան: Կարելի՞ չե արդոք ասել, թե այս միահյուսումը խոսում ե կուսակցութեան լողունգի սխալ լինելու մասին հեղափոխութեան շեղբոցը ետապում, թե այդ լողունգը չի տարբերվում հեղափոխութեան առաջին ետապի լողունգից: Վհչ, չի կարելի ասել: Ընդհակառակը, այդ միահյուսումը միայն հաստատում ե կուսակցութեան լողունգի ճշտութեանը հեղափոխութեան յերկրորդ ետապում, այն ե՝ ամենաշագույն դուրացիութեան հետ մեկտեղ, կապիտալիստական բուրժուազիայի դեմ քաղաքում ու գյուղում, հանուն պրոլետարիատի իշխանութեան ե ալիս: Ինչո՞ւ: Այն պատճառով, վոր բուրժուական հեղափոխութեանը մինչև վերջը հասցնելու համար հարկավոր եր նախ Հոկտեմբերին տապալել բուրժուազիայի իշխանութեանը ե պրոլետարիատի իշխանութեան հաստատել, վորովհետե միայն այդպիսի իշխանութեանն ե ընդունակ մինչև վերջը հասցնելու բուրժուական հեղափոխութեանը, իսկ վորպեսզի Հոկտեմբերին հաստատելինք պրոլետարիատի իշխանութեանը, հարկավոր եր Հոկտեմբերի համար նախապատրաստել ու կազմակերպել համապատասխան քաղաքական բանակ, վորն ընդունակ լիներ տապալելու բուրժուազիային, ընդունակ լիներ հաստատելու պրոլետարիատի իշխանութեանը, ըստվորում հարկ չկա ապացուցելու, վոր այդպիսի քաղաքական բանակ մենք կարող եյինք նախապատրաստել ու կազմակերպել միայն այս լողունգով՝ պրոլետարիատի դաշինք ամենաչքավոր դուրացիութեան հետ ընդդեմ բուրժուազիայի, հանուն պրոլետարիատի դիկտատուրայի: Պարզ ե, վոր առանց այդպիսի ստրատեգիական լողունգի, վորն անց եր կացվում 1917 թ. ապրիլից մինչև 1917 թ. հոկտեմբերը, մենք չեյինք կարող այդպիսի քաղաքական բանակ ունենալ, կենսականի Հոկտեմբերին չեյինք կարող հաղթութեան տանել, չեյինք տապալել բուրժուազիայի իշխանութեանը ե, հետեաբար, հնարավորութեան չեյինք ունենալ մինչև վերջը հասցնելու բուրժուական հեղափոխութեանը:

Ահա թե ինչու չի կարելի բուրժուական հեղափոխութեանը մինչև վերջը հասցնելը հակադրել հեղափոխութեան յերկրորդ

կտապի ստրատեգիական լողունդին, վորի խնդիրն եր՝ ապահովել իշխանության գրավումը պրոլետարիատի կողմից:

Այս բոլոր «հակասություններից» խուսափելու մի միջոց միայն կա—ընդունել հեղափոխության առաջին կտապի (բուրժուազեմոկրատական հեղափոխություն) ստրատեգիական լողունդի և հեղափոխության յերկրորդ կտապի (պրոլետարական հեղափոխություն) ստրատեգիական լողունդի միջև յեղած հիմնական տարբերությունը, ընդունել, վոր հեղափոխության առաջին կտապի ժամանակաշրջանում մենք ընթանում եյինք ամբողջ գյուղացիության հետ մեկտեղ՝ հանուն բուրժուազեմոկրատական հեղափոխության, իսկ հեղափոխության յերկրորդ կտապի ժամանակաշրջանում մենք ընթանում եյինք ամենափափուր գյուղացիության հետ մեկտեղ կապիտալի իշխանության դեմ՝ հանուն պրոլետարական հեղափոխության: Իսկ սա հարկավոր և ընդունել, վորովհետև այս բանին մեզ պարտավորեցնում է հեղափոխության առաջին ու յերկրորդ կտապների ժամանակվա դասակարգային ուժերի վերլուծությունը: Հակառակ դեպքում կարելի չեւ լինի բացատրել այն փաստը, վոր մինչև 1917 թվի փետրվարը մենք աշխատանքը կատարում եյինք՝ լողունդ ունենալով պրոլետարիատի ու գյուղացիության հեղափոխական-դեմոկրատական դիկտատուրան, իսկ 1917 թվի փետրվարից հետո այդ լողունդը փոխարինեցինք՝ պրոլետարիատի ու ամենափափուր գյուղացիության սոցիալիստական դիկտատուրա լողունգով: Համաձայնեցեք, ընկ. Յան—սկի, վոր մի լողունգի այս փոխարինումը մի այլ լողունգով 1917 թվի մարտ—ապրիլին չի կարող բացատրվել ձեր սխեմայի կիրառման դեպքում:

Կուսակցության ստրատեգիական յերկու լողունգների այս հիմնական տարբերությունը Լենինը նշել է դեռևս իր «Յերկու տակտիկա» բրոշյուրում: Նա այսպես է ձևակերպել բուրժուազեմոկրատական հեղափոխության նախապատրաստման ժամանակի կուսակցության լողունգը.

«Պրոլետարիատը պետք է մինչև վերջը տանի դեմոկրատական հեղաշրջումը, իրեն միացնելով գյուղացիության մասսան, վորպեսզի ուժով ձգձիկնեցնակալության դեմադրությունը և ջլատի բուրժուազիայի անկալունությունը» (տե՛ս հ. VIII, էջ 96):

Այլ կերպ ասած՝ ամբողջ գյուղացիության հետ մեկտեղ ինքնակալության դեմ, բուրժուազիային չեղծացնելով՝ հանուն դեմոկրատական հեղաշրջման:

Ինչ վերաբերում է կուսակցության լողունգին սոցիալիստա-

Պլան հեղափոխութեան նախապատրաստման ժամանակաշրջանում, ապա Լենինն այդ լոգոնըն այսպես ե ձևակերպել.

«Պրոլետարիատը պետք է սոցիալիստական հեղաշրջում կատարի՝ իրեն միացնելով բնակչութեան կիսապրոլետարական տարրերի մասան, վերջնազի ուժով կտարի բուրժուազիայի դիմադրութեունը ե ջլատի գյուղացիութեան ու մանր բուրժուազիայի անկաշունութեունը» (տես նույն տեղը):

Այլ կերպ ասած՝ ամենաշքաւոր գյուղացիութեան ու առհա- սարակ բնակչութեան կիսապրոլետարական խաւերի հետ մեկտեղ ընդդեմ բուրժուազիայի՝ մանր բուրժուազիան քաղաքում ե գյուղ- ւում հեղոքացնելով՝ հանուն սոցիալիստական հեղաշրջման:

Դա 1905 թվականին եր:

1917 թվի ապրիլին, բնորոշելով այն ժամանակվա քաղաքա- կան կացութեունը վորպես պրոլետարիատի ու գյուղացիութեան հեղափոխական-դեմոկրատական դիկտատուրայի միահյուսում բուրժուազիայի դեալ իշխանութեան հետ, Լենինն ասում եր.

«Ընթացիկ մոմենտի յուրորինակութեունը Ռուսաստանում այն անցումն է¹, վոր կատարվել ե հեղափոխութեան առաջին¹ ետապից, վորը, պրոլետարիա- տի թերի գերակցականութեան ե թերի կազմակերպւածութեան շնորհիւ՝ իշխանութեունը տվեց բուրժուազիային,—դեպի նրա քերկրալ կտապը, վորն իշխանութեունը պետք է առ պրոլետարիատի ու գյուղացիութեան ամենաշքա- վոր խաւերի՝ ձեռքը» (տես Լենինի «Ապրիլյան թեղիսները», հ. XX, էջ 88):

1917 թվի ոգոստոսի վերջին, յերբ Հոկտեմբերի համար կա- տարվող նախապատրաստութեունն ընթանում եր ամբողջ թա- վով, Լենինը «Գյուղացիներն ու բանվորները» հատուկ հոդւա- ծում գրում եր.

«Միայն պրոլետարիատն ու գյուղացիութեունը¹ կարող են տապալել միա- պետութեունը — այս եր այն ժամանակվա (նկատի յե առնւած 1905 թվա- կանը: Ի. Ստ.) նկատմամբ մեր դասակարգային քաղաքականութեան հիմնական բնորոշումը: Յեւ այդ բնորոշումը հիշտ եր: 1917 թվի փետրւարն ու մարտը մի ալիկրդ անգամ հաստատեցին այդ: Միայն պրոլետարիատը, վոր դեկա- վարում ե ամենաշքաւոր գյուղացիութեանը¹ (կիսապրոլետարներին, ինչպես ասում ե մեր ծրագրերը), կարող ե պատերազմը վերջացնել դեմոկրատական հաշտութեամբ, բուժել նրա հասցրած վերքերը, սկսել անպայման անհրաժեշտ ե ամենտագիւր դարձած քայլերը դեպի սոցիալիզմ,— այս ե մեր դասակար- գային քաղաքականութեան բնորոշումն այժմ» (տես հ. XXI, էջ 111):

Այս հարկաւոր չե այնպես հասկանալ, թե մենք արդեն իրը թե այժմ ունենք պրոլետարիատի ու ամենաշքաւոր գյուղացիու-

¹ Ընդգծումն իմն ե: Ի. Ստալին:

Թվում գյուղական հարուստների, կուլակների, աղետալիների դեմ ¹, և այդ չափով հեղափոխությունը դառնում և սոցիալիստական (տես հ. XXIII, հջ 390—391):

Ինչպես տեսնում եք, Լենինը բազմիցս ընդդժուռ եր ամբողջ խորությունն այն տարբերությունն, վոր կար բուրժուազեմոկրատական հեղափոխությունն նախապատրաստման ժամանակաշրջանի առաջին ստրատեգիական լողունգի և Հոկտեմբերի նախապատրաստություն ժամանակաշրջանի յերկրորդ ստրատեգիական լողունգի միջև: Այնտեղ լողունգն և՛ ամբողջ գյուղացիությունն հետ ինքնակալություն դեմ, այստեղ լողունգն և՛ ամենաչափոր գյուղացիությունն հետ բուրժուազիայի դեմ:

Այն փաստը, վոր բուրժուական հեղափոխությունը մինչև վերջը հասցնելը յերկարաձգվեց—դարձավ մի ամբողջ ժամանակաշրջան Հոկտեմբերից հետո, վոր, ինչ չափով բուրժուական հեղափոխությունը մինչև վերջն ելինք հասցնում, չեր կարող մեզ համակրել «ամբողջ» գյուղացիությունը,—այս փաստը, ինչպես վերևում յես արդեն ասել եմ, մաղաչափ անգամ չի սասանում այն հիմնական դրույթը, վոր մենք դեպի Հոկտեմբեր ելինք ընթանում և Հոկտեմբերին հաղթություն տարանք ամենաչափոր գյուղացիությունն հետ մեկտեղ, վոր բուրժուազիայի իշխանությունը տապալեցինք և պրոլետարիատի դիկտատուրա հաստատեցինք (գրիտատուրա, վորի խնդիրներն յմեկն ել յեղավ բուրժուական հեղափոխությունը մինչև վերջը հասցնելը) ամենաչափոր գյուղացիությունն հետ մեկտեղ, յերբ կային կուլակությունն (նույնպես գյուղացիները) դիմադրություն և տատանումներ միջակ գյուղացիություն կողմից:

Թվում ե, թե պարզ ե:

3) Այնուհետև ձեր նամակում դուք գրում եք.

«Արդյոք ճիշտ ե այն պնդումը, թե «մենք մտնեցանք Հոկտեմբերին այս լողունգով՝ դաշինք գյուղական չափությունն հետ՝ միջակի չեզոքացմամբ: Վոչ, ճիշտ չե: Արդեն վերը մատնանշված նկատառումներից ու Լենինից բերված քաղվածքներից յերևում ե, վոր այս լողունգը կարող եր ծագել միայն այն ժամանակ, յերբ հասունացավ դատարարգային բաժանումը գյուղացիության ներսում» (Լենին), այսինքն «1918 թ. ամառն ու աշնանը»:

Այս մեջբերումից դուրս ե գալիս, վոր կուսակցությունը միջակի չեզոքացման ուղին բռնեց վոչ թե Հոկտեմբերին նախապատրաստման ժամանակաշրջանում և վոչ ել Հոկտեմբերի ժա-

¹ Ընդդժուռն իմն ե: Ի. Ստալին:

մանակ, այլ Հոկտեմբերից հետո և մասնավանդ 1918 թվականից հետո, չքավորական կոմիտեներից հետո: Սա միանգամայն սխալ է, ընդհ. Յան—սկի: Ընդհակառակը, միջակի չեզոքացման քաղաքականությունը վճռվեց թե սկսվեց, այլ վերջացավ չքավորական կոմիտեներից հետո, 1918 թվականից հետո: Միջակի չեզոքացման քաղաքականությունը վերացվեց (և վճռվեց մտցվեց) մեր պրակտիկայում հենց 1918 թվականից հետո: Հենց 1918 թվականից հետո, 1919 թվականի մարտին, բանալով մեր կուսակցություն VIII համագումարը, Լենինն ասաց.

«Հին ժամանակվա սոցիալիզմի լավագույն ներկայացուցիչները,—յիբերանք դեռ հավատում էին հեղափոխությունը և թևորհապես ու զաղափարապես ծառայում էին նրան,—խոսում էին գյուղացիության չեզոքացման մասին, այսինքն այն մասին, Վոր այդ միջակ գյուղացիությունը դարձնեն յեթե վճռվեց պրոլետարիատի հեղափոխությանն ակտիվորեն ոգնող, զոհն այդ հեղափոխությանը չխանգարող, չեզոք, մեր թշնամիների կողմը չբռնող հասարակական խավ: Ենդրե այս վերացական, թևորհական դրվածքը մեզ հասարակական լիովին պարզ և Բայց մա քավական չե: Մենք մտել ենք սոցիալիստական շինարարության մի այնպիսի ստադիա¹, յիբը հարկավոր է մշակել կոնկրետ կերպով, մանրամասնորեն, գյուղում կատարվող աշխատանքի փորձով ստուգված այն հիմնական կանոններն ու ցուցումները, վորոնցով մենք պետք է դեկավարվենք, վորպեսզի միջակ գյուղացու նկատմամբ կանգնենք հաստատուն դաշինքի հողի վրա» (տե՛ս հ. XXIV, էջ 114):

Ստացվում է, ինչպես տեսնում եք, ձեր նամակում ձեր ասածին ուղղակի հակադիր մի բան, ընդվորում դուք այստեղ մեր իսկական կուսակցական պրակտիկան գլխիվայր եք շուռ տալիս՝ չեզոքացման սկիզբը չփոթելով նրա վերջի հետ:

Միջակը նշվում ու տատանվում էր հեղափոխության ու հակահեղափոխության միջև, քանի դեռ տապալում էինք բուրժուազիային, քանի դեռ խորհուրդները իշխանությունն ամրացված չէր, և դրա պատճառով ել հարկ էր լինում միջակին չեզոքացնել: Միջակն սկսեց մեր կողմը շուռ դալ, յիբը նա սկսեց համոզվել, վոր բուրժուազիան «ըջորեն» և տապալված, վոր խորհուրդների իշխանությունն ամրանում է, կուլակին հաղթահարում են, կարելի էր բանակն սկսում է հաղթել քաղաքացիական ճակատներում: Հենց այսպիսի բեկումնից հետո հնարավոր դարձավ կուսակցության ստրատեգիական այն յերրորդ լողունը, վոր Լենինը ավելց կուսակցության VIII համագումարում, այն է՝ հենվելով չքավոր-

1 Ընդգծումն իմն է: Ի. Ստալին:

բության վրա և հաստատուն դաշինք հաստատելով միջակի հետ, հառաջ հանուն սոցիալիստական շինարարության:

Դուք ինչպես կարողացաք մոռանալ այս հանրահայտ փաստը: Ձեր համակից բղխում ե այնուհետև, վոր միջակի չեղոքացման քաղաքականութիւնը պրոլետարական հեղափոխութեանն անցնելու ժամանակ և այդ հեղափոխութեան հաղթութիւննից հետո առաջին օրերին սխալ ե, պիտանի չե և, այդ պատճառով, անընդունելի յե: Սա միանգամայն սխալ ե, ընկ. Յան—սկի: Բանը հենց դրա հակառակն ե: Հենց բուրժուազիայի իշխանութեան տապալման ժամանակ և մինչև պրոլետարիատի իշխանութեան ամբարցումն և միջակն ամենից շատ տատանվում ու գիմադրում: Հենց այս ժամանակաշրջանում ե, վոր անհրաժեշտ ե դաշինքը չքավորութեան հետ ու միջակի չեղոքացումը:

Ձեր սխալի վրա համառելով, դուք պնդում եք, վոր գյուղացիութեան հարցը մեծ նշանակութիւն ունի միայն մեր յերկրի համար, այլև մյուս յերկիրների համար, «վորոնք ավելի կամ պակաս չափով հիշեցնում են մինչհոկտեմբերյան Ռուսաստանի եկոնոմիկան»: Այս վերջինն, իհարկե, ճիշտ ե: Բայց ահա թե ինչ ե ասում Լենինը Կոմինտերնի II կոնգրեսում, ագրարային հարցի վերաբերյալ իր թեզիսներում՝ պրոլետարիատի կողմից իշխանութիւնը վերցնելու ժամանակաշրջանում միջակի նկատմամբ պրոլետարական կուսակցութիւնների վարելիք քաղաքականութեան մասին: Ամենաչքավոր գյուղացիութեանը կամ, ավելի ճշգրիտ, «գյուղի աշխատավոր ու շահագործվող մասսաներին» բնորոշելով վորպես առանձին մի խումբ, վորը բաղկացած ե գյուղատնտեսական բանվորներից, կիսապրոլետարներից կամ պարցիպլին գյուղացիներից ու մանր գյուղացիութիւննից, և հետո անցնելով միջակ գյուղացիութեան՝ վորպես գյուղի հատուկ խմբի՝ հարցին, Լենինն ասում ե.

«Միջակ գյուղացիութիւն» անվան տակ տնտեսագիտական իմաստով հարկավոր ե հասկանալ մանր հողագործներին, վորոնք սեփականութեան կամ վարձակալութեան իրավունքով նույնպես փոքր հողամասերի յեն տիրում, բայց այնուամենայնիվ այնպիսի հողամասերի, վորոնք կապիտալիզմի որով իբրեւ ընդհանուր կանոն տալիս են ընտանիքի ու տնտեսութեան վնչ միայն աղքատիկ ապրուստը, այլև վորոշ հավելւոր ստանալու հնարավորութիւն, — հավելւոր՝ վորն ընդունակ ե, գոնե լավագոյն տարիներում, կապիտալի վերածվելու. այդ մանր հողագործները բավականին հաճախ են գիմում ոտար աշխատուժ վարձելուն... Հեղափոխական պրոլետարիատը չի կարող իր համար խնդիր դնել այդ խափն իր կողմը գրավելը, — գոնե ամենամոտիկ ապագայի յիկ պրոլետարիատի դիկտատուրայի ժամանակաշրջանի սկզբի համար: Նա պետք ե

սահմանափակվի այդ խավը չեզոքացնելու խնդրով,—այսինքն ստիպի նրան, վոր ակտիվ աջակցութիւն ցույց չտա բուրժուազիային՝ վերջինիս կողմից պրոլետարիատի դեմ մղվող պայքարում» (տե՛ս Կոմիւնտեռնի 11 կոնգրեսի սղադիւ հաշվետւութիւնը, էջ 610—611)։

Սրանից հետո ինչպես կարելի չի պնդել, թե միջակի չեզոքացման քաղաքականութիւնը կարող եր «ծագել» մեզ մոտ «1918 թվականի ամառը և աշնանը» «միայն», այսինքն խորհուրդների իշխանութեան, պրոլետարիատի իշխանութեան ամրացման գործում յեղած վճռողական հաջողութիւններից հետո։

Ինչպես տեսնում եք, պրոլետարական կուսակցութիւնները ստրատեգիական լողունգի հարցը դեպի սոցիալիստական հեղափոխութիւն կատարվող անցման ու պրոլետարիատի իշխանութեան ամրապնդման մոմենտին, նույնպես, ինչպես նաև միջակի չեզոքացման հարցը, այնպես պարզ չե, ինչպես դուք պատկերացնում եք այն։

4) Բոլոր վերը ասածներից յերեւում է, վոր Լենինի յերկերից ձեր բերած ցիտատները վոչ մի չափով չեն կարող հակադրվել կուսակցութեան՝ հեղափոխութեան յերկրորդ ետապի հիմնական լողունգին, վորովհետև նրանք, այդ ցիտատները ա) խոսում են վնչ թե Հոկտեմբերից առաջ կուսակցութեան ունեցած հիմնական լողունգի մասին, այլ բուրժուական հեղափոխութիւնը Հոկտեմբերից հետո մինչև վերջը հասցնելու մասին, բ) նրանք վնչ թե հերքում, այլ հաստատում են այս լողունգի ճշտութիւնը։ Յես արդեն վերևում ասել եմ և հարկադրված եմ մեկ անգամ ել կրկնել, վոր հեղափոխութեան յերկրորդ ետապում, մինչև իշխանութիւնը պրոլետարիատի կողմից վերցնելու ժամանակաշրջանը կուսակցութեան ունեցած ստրատեգիական լողունգին, վորի դըլխավոր թեման իշխանութեան հարցն է, չի կարելի հակադրել բուրժուական հեղափոխութիւնը մինչև վերջը հասցնելու խնդիրը, վորն անց եր կացվում իշխանութիւնը պրոլետարիատի կողմից վերցնելուց հետո յեկող ժամանակաշրջանում։

5) Դուք խոսում եք «Правда»-յում տպված՝ ընկ. Մորտովի «Բուրժուական հեղափոխութեան մասին մեր յերկրում» (12 մարտի 1927 թ.) հայտնի հոդվածի մասին, վորը, բանից դուրս է դալիս, հենց «դրդել է» ձեզ պարզաբանման համար դիմելու ինձ։ Յես չգիտեմ, թե դուք հոգւածներն ինչպես եք կարդում, ընկ. Յան—սկի։ Յես ել եմ կարդացել ընկ. Մորտովի հոգւածը և կարծում եմ, վոր այն վոչ մի չափով չի հակասում այն բանին, ինչ ասված է մեր կուսակցութեան XIV համագումարին իմ արած

զեկուցման մեջ՝ գյուղացիութեան վերաբերյալ մեր կուսակցութեան լողունքների մասին: Ընկ. Մոլոտովն իբր հոգեվածում խոսում և կուսակցութեան վնչ թե հոկտեմբերի ժամանակաշրջանի հիմնական լողունքի մասին, այլ այն մասին, վոր, ինչ նախով կուսակցութեանը հոկտեմբերից հետո մինչև վերջն եր հասցնում բուրժուական հեղափոխութեանը, նա վայելում եր բոլոր գյուղացիների համակրանքը: Բայց յես արդեն վերևում ասել եմ, վոր այս վաստի հավաստումը չի ժխտում, այլ, ընդհակառակը, հաստատում և այն հիմնական դրույթի ճշտութեանը, վոր մենք տապալեցինք բուրժուադիայի իշխանութեանը և պրոլետարիատի դիկտատուրա հաստատեցինք ամենաչքավոր գյուղացիութեան հետ մեկտեղ ու միջակի չեղոքացմամբ՝ ընդդեմ քաղաքի ու գյուղի բուրժուադիայի, վոր առանց դրան մենք նպիտի կարողանայինք մինչև վերջը հասցնել բուրժուական հեղափոխութեանը:

„Большеник“ № 7—8,
15 ապրիլի 1927 թ.:

Քրով. 1940 I.

Քարգմ. Ա. Խոնդկարյան
Հայ. Քարգմ. խմբ. Ա. Կիրակոսյան
Տեխն. խմբ. Ա. Խաչատրյան
Սրբազրիչ Վ. Զիդեջյան
Կոնտրոլ սրբազրիչ Լ. Արուստյան

Գլավլիտի լիազոր Ի—4893, հրատ. № 464,

Պատվ. № 119, տիրաժ 10,000

Հանձնվել և արտագրու թյան 3/VII 1937 թ.
Ստորագրված և տպագրելու 14/VIII 1937 թ.
Գինը 20 կ.

Հայկուսհրատի տպարան, Յերևան, Ալահվերդյան 71

Handwritten notes:
A 6816
6000

ԳԱԱ Հիմնարար Գիտ. Գրադ.

FL0021345

408

-024777

9160 20 4.

ЦЕНА

A II
6816

И. С Т А Л И Н
О ТРЕХ ОСНОВНЫХ ЛОЗУНГАХ
ПАРТИИ ПО КРЕСТЬЯНСКОМУ
ВОПРОСУ

Армпартиздат, Ереван, 1937